

Величко О.В., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Філінович В.В., к.ю.н.

НЕТРАДИЦІЙНІ ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ЇХ ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ

Нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності, які є результатом творчої діяльності людини, на даний момент потребують правової охорони, яку забезпечують нормативно-правові акти національного законодавства та міжнародні договори. Протягом останніх років в Україні ведеться робота з удосконалення національного законодавства щодо охорони інтелектуальної власності та приведення його у відповідність до норм міжнародних договорів, а саме до Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (далі – ТРІПС), адже це основний міжнародний документ щодо охорони та захисту прав інтелектуальної власності

Охорону нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності досліджували багато науковців, зокрема: Дробязко В.С., Дробязко Р.В., Святоцький О.Д., Прахов Б.Г., Підпригора О.А., Цибульов П.М., Крайнев П.П. та інші.

У ст. 420 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) визначений перелік об'єктів інтелектуальної власності [2], однак, у нормах національного законодавства відсутня будь-яка класифікація таких об'єктів. Проте науковці по різному підходять до питання класифікації цих об'єктів. Так, Підпригора О.А. та Підпригора О.О., поділяють об'єкти прав інтелектуальної власності на об'єкти промислової власності [3, с. 62] та об'єкти авторського права [3, с. 31]. Дробязко В.С. та Дробязко Р.В. на підставі спільних ознак виділяють чотири групи об'єктів інтелектуальної власності, серед яких: об'єкти промислової власності, засоби індивідуалізації продукції, робіт, послуг, також об'єктів авторського права і суміжних прав, та нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності.

Нетрадиційні об'єкти даної групи поділено на сорти рослин, породи тварин, топографії інтегральних мікросхем.

Захист нетрадиційних об'єктів регламентує ЦК України, а такі як топографія інтегральних мікросхем (далі – ІМС), а також сорти рослин – спеціальні закони: «Про охорону прав на сорти рослин», «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем».

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин» від

21.04.1993 р., сорт рослин – це самостійна група рослин, яка отримала характеристику відомих ботанічних таксонів [4]. Закон України «Про племінну справу у тваринництві» від 15.12.1993 р. визначає, що породи тварин – це досягнення селекції у тваринництві, результатом цього є виведення племінних груп тварин, яка має нові високі генетичні ознаки, що стійко передаються їх потомкам [5, с. 1]. Захисним документом, що закріплює права на сорти рослин та породи тварин, є патент. Термін даного патенту – 30 років на сорти рослин (і 35 років на дерева та виногради) та на породи тварин. Заявка на отримання патенту відправляється заявником до Урядового органу державного управління, що діє в складі центрального органу виконавчої влади щодо питань продовольства і сільського господарства. Даним органом проводиться випробування працівниками державного управління сорту рослини чи породи тварин, і у разі хороших результатів випробувань здійснюється державна реєстрація цього об'єкта прав інтелектуальної власності, і заявнику видається патент.

Інтегральні мікросхеми (компонування ІМС) – на матеріальних носіях зафіксовані просторово-геометричні розміщення сукупних елементів інтегральних мікросхем та з'єднань між ними [6, с. 261]. Правове регулювання правовідносин щодо цього об'єкта інтелектуальної власності здійснюється на підставі норм національного законодавства, а також спеціального Закону України «Про охорону прав та топографії інтегральних мікросхем».

Комерційна таємниця – дані, які є засекреченими в такому понятті, що вони в даній формі чи в цілому та сукупності їх частин є невідомими і не легкодоступними для осіб, які мають справу звичайно з видом інформації, до яких вона належить. Правова охорона комерційної таємниці здійснюється відповідно до норм Цивільного та Господарського кодексів України. Однак основні норми, що стосуються регулювання правовідносин, пов'язаних із комерційною таємницею, містяться у ряді нормативно-правових актів різної галузевої належності, а також різної юридичної сили, і в міжнародних договорах.

Ноу-хау – таємні знання, які містять у собі відомості адміністративного технічного, фінансового, економічного, характеру; використання даних знань дає особі, яка їх одержала, певні переваги. Підпригоро О.А., аналізуючи питання правової охорони та захисту ноу-хау, зазначає, що «Спеціального захисту для інформації на зразок ноу-хау не існує. Для цього використовуються загальні норми зобов'язального права» [3, с. 195].

Наукове відкриття – це підтвердження невідомих раніше науці об'єктивних існуючих закономірностей, явищ нашого матеріального світу, які вносять докорінні зміни у рівень наукового пізнання. Захисним

документом, що засвідчує право інтелектуальної власності на наукове відкриття, є диплом та його державна реєстрація. Правова охорона наукового відкриття згідно ч. 2. ст. 458 ЦК України здійснюється у порядку, встановленому законом, однак ЦК України не містить норм, що закріплюють особливості набуття правової охорони цього нетрадиційного об'єкта права інтелектуальної власності, тому це питання вирішується сьогодні у загально цивілістичному порядку.

Література

1. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС). Результати Уругвайського раунду багатосторонніх торговельних переговорів: тексти офіційних документів. Київ, 1998.

2. Цивільний кодекс України. Станом на 03.03.2021. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 296 с.

3. Підпригора О.А., Підпригора О.О. Право інтелектуальної власності України: навч. посіб. Київ: Юринком Інтер, 1998. 336 с.

4. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21.04.1993. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 21. Ст. 218.

5. Про племінне тваринництво: Закон України від 15.12.1993. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 2. Ст. 7.

6. Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем: Закон України від 05.11.1997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621/97-вр#Text>

УДК 347.9(043.2)

Гибалюк І.І., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Падун Р.В., к.ю.н.

СТАТУС ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Іноземними особами визнаються особи, які мають громадянство іноземної держави та не є громадянами України, та особи без громадянства, які не мають громадянства жодної держави. Документом, що регламентує права та обов'язки іноземних громадян на території України, є Закон України «Про правовий статус іноземців». Конституція України передбачає надання іноземцям тих самих прав та свобод, а також і обов'язків, які мають громадяни України.

Одними з таких прав є право звернутися до суду або до інших державних установ для захисту своїх прав та свобод. У Цивільному процесуальному кодексі України є окремий розділ, який описує здійснення провадження у справах, в яких беруть участь іноземні